

Zoran Mašić
 Žarko Kostovski
 Nina Đukanović

OLIMPIJSKE IGRE – SVETSKI BEZBEDNOSNI IZAZOV

Stručni rad

Sažetak

Olimpijske igre su najznačajniji i najpraćeniji sportski događaj na svijetu. Mnogobrojni razlozi su za to: kvalitet sporta, medijska pažnja, politički prestiž, ekonomski faktori... Olimpijske igre pomjerile su granice sporta i tako uzrokovale sukob različitih interesa, što je i najvažniji argument za naglašavanje pitanja sigurnosti igara. U svrhu obezbjeđenja sportista, trenera, menadžera, delegacija, sudija, publike i specijalnih VIP gostiju, domaćini igara uz međunarodnu pomoć preduzimaju izvanredne mjere.

Ključne riječi: Sport, Olimpijske igre, sigurnost

Abstract

The Olympic Games is the most significant and also the most followed sports event worldwide. Reasons for this are many: sports quality, media attention, political prestige, economical factors... The Olympic Games have extended the borders of sport and therefore caused confrontation of various interests which is the most eligible argument for safety and emphasis of their maintenance. Due to the safety of athletes, coaches, managers, delegations, referees, audience and especially VIPs, the host countries are taking exceptional measures with the International help and support.

Key Words: Sport, Olympic games, safety

1. UVOD

Bezbednost je izuzetno širok i značajan pojam. Stoga je logično da se u literaturi raznoliko definiše, prvenstveno u odnosu na objekat posmatranja (fizičko lice, pravno lice, određeni region ili država). Svako živo biće ima svoju osnovnu preokupaciju, a to je kako opstati (preživeti), kako se razvijati i kako obezbediti nastavak svoje vrste. Tek mnogo hiljada godina kasnije, bezbednost se proširila na bezbednost čitave društvene zajednice, odnosno države da bi danas shvatanje bezbednosti bilo mnogo širi pojam i od toga. (Stajić, LJ., Mijalković, S., Stanarević, S., 2004). Kada se objašnjava bezbednost uopšte, moglo bi se reći da ona u objektivnom smislu podrazumeva odsustvo pretnji za određene vrednosti, a u subjektivnom smislu odsustvo straha da će te vrednosti biti ugrožene.

Problematika bezbednosti u sportu stara je kao i sam sport. Bezbednost u sportu bi se mogla definisati kao odsustvo pretnji po zdravlje i život aktera sporta, pripadnika službi bezbednosti i šire posmatrano značajnog dela populacije, kao i eliminisanje rizika oštećenja ili gubitka imovine, čiji su uzroci raznoliki, a povod je u osnovi sportska aktivnost. Imajući u vidu kompleksnost rizika u sportu, bezbednosti u sportu je moguće razmatrati sa više aspekata: globalno, segmentarno, lokalno,...U praksi se često koristi sledeća podela bezbednosti u sportu:

1. Fizička i zdravstvena bezbednost aktera sporta,
2. Bezbednost opreme,
3. Bezbednost infrastrukture – objekata,
4. Bezbednost sportskog događaja. (Mašić 2006.)

Na Olimpijskim igrama se posvećuje značajna svim navedenim segmentima bezbednosti. Ipak u ukupnoj bezbednosti tog sportskog događaja, zemlja domaćin ima i formalnu i suštinsku pomoć praktično svih zemalja sveta, u tehničkom, informacionom ili bilo kom drugom pogledu. Ovo zajedništvo je „armirano“ brigom svake zemlje učesnice za sopstvene aktere (publiku, sportiste, trenere, sudije i funkcionere) igara, gde god se one održavale.

Borba protiv terorizma je značajan segment bezbednosti na globalnom nivou, a ta briga se prenosi i na bezbednosti u sportu. Uspešan menadžment rizika u sportu je takvo upravljanje sportskim organizacijama, objektima i aktivnostima kojim se pretnje/opasnosti bilo koje vrste svode na minimum ili potpuno eliminišu, a njihovi mogući neželjeni efekti marginalizuju. (Mašić, Z. 2006.) Najsvetliji primer značaja sporta i bezbednosti zbog sporta je „Sveti mir“, odnosno obustavljanje ratova među Polisima u Staroj Grčkoj povodom održavanja antičkih Olimpijskih igara.

2. PRIMERI KORIŠĆENJA OLIMPIJSKIH IGARA U POLITIČKE SVRHE

Politika „(grč. polis grad, država, politikos građanski, državnički od polites građanin, državni građanin, politike skraćeno od episteme politike poznavanje države, veština upravljanja državom) 1. nauka i veština upravljanja državom; nauka o ciljevima države i o najboljim sredstvima i putevima koji vode ostvarenju tih ciljeva; deli se na unutrašnju (trgovina, finansije, privreda, prosveta, vojska) i spoljnu politiku, koja se bavi odnosima prema drugim državama; fig. metod rada neke države, stranke, ustanove ili pojedinca, mudrost i veština ophođenja sa ljudima i snalaženja u životu, dovitljivost, snalažljivost, lukavost, prepređenost.“ Politika „(lat. politica) pl. 2. državni poslovi, stvari koje se tiču države.“ (Vujaklija, 2004.)

Imajući u vidu da je sport izuzetno značajan segment društvenog života, iluzorno je smatrati da je moguće odvojiti politiku od sporta. Ovo naročito, s obzirom da su relacije između politike (oličeno kroz državu, vlast) i sporta u suštini zasnovan na kvalitetu i potrebama. Uticaj politike na sport je tokom istorije ispoljavane na različite načine. Primeri korišćenja sporta za realizaciju političkih ciljeva su brojni, ali je i pozitivan uticaj politike na njegov razvoj evidentan. Dakle očigledna je međusobna interakcija politike i sporta.

U stručnoj literaturi sporta, kao i drugih nauka (istorija, politika, geografija, statistika) nailazi se na brojne primere korišćenja sporta radi političkih ciljeva:

➤ Promocija političkih stavova kroz značajna sportska takmičenja. Olimpijske igre održane u Berlinu 1936. godine su primer promocije ideje o postojanju „nadicije“ – više rase, koja bi da vlada zemljom Nemačkom i svetom.

➤ Bojkotovanje velikih svetskih takmičenja radi iskazivanja političkih težnji. Olimpijske igre održane u Moskvi 1980. godine su bojkotovane od zapadnih zemalja, predvođenih SAD-om. Takođe, naredne Igre održane 1984. godine u Los Anđelesu su bojkotovane, ovaj put od strane zemalja Istočne Evrope, predvođenih SSSR-om.

➤ Primena nedozvoljenih sredstava za postizanje sportskih uspeha radi političkog prestiža. U pojedinim zemljama, prvenstveno u DDR (DR Nemačkoj), su masovno upotrebljavana nedozvoljena sredstva (doping) – smatra se po nalogu državnog vrha, a radi afirmacije u svetu. Pretpostavlja se da se radi o nekoliko desetina hiljada sportista (atletika, plivanje, gimnastika, biciklizam, dizanje tegova).

➤ Politički motivisano direktno nasilje nad akterima sporta. Radi promocije i internacionalizacije svojih stavova, na Olimpijskim igrama 1972. godine u Minhenu, članovi palestinske ekstremističke organizacije „Crni septembar“ su napali izraelski paviljon u olimpijskom

selu. Tom prilikom su poginula dva člana izraelske reprezentacije, a devetoro ih je zarobljeno. Nakon neuspelih pregovora i surovog raspleta na vojnom aerodromu, u okršaju koji je usledio poginulo je još devet izraelskih sportista i trenera, kao i četvero palestinskih napadača i jedan nemački policajac. (Mašić 2006.) Političke pritiske na sam Olimpijski pokret prikazuje i govor Huana Antonia Samarana na prvoj konferenciji za novinare, predsednika Olimpijskog komiteta: „MOK čini sve da politiku odvoji od sporta, ali mi smo realisti i znamo da nema sveta bez konflikta i da u svetu koji je podeljen olimpijski sport trpi, jer sportovi podeljenog sveta utiču na Olimpijski pokret“. (Tanurdžić 2004.) Zbog navedenog je jasno da velika sportska takmičenja, a naročito Olimpijske igre, mogu biti i poprište iskazivanja određenih političkih stavova i interesa, različitim sredstvima. Stoga je bezbednosni segment njihove organizacije izuzetno značajan.

3. BEZBEDNOST OLIMPIJSKIH IGARA

Olimpijske igre, kao najveći sportski događaj na svetu, predstavljaju veliki bezbednosni rizik za sve aktere sporta. Stoga države kojima je poverena organizacija tog najvećeg sportskog takmičenja ulažu izuzetne napore i resurse da bezbednost bude adekvatna. Solt Lejk Siti, koji je bio domaćin Zimskih Olimpijskih igara samo pet meseci nakon napada na svetski trgovinski centar u Njujorku 11. septembra, potrošio je 315 miliona dolara za obezbeđenje Igara.

Na Olimpijskim igrama u Atini 2004. godine je od ukupno devet milijardi evra, za bezbednost utrošena milijarda i dvesto miliona. Na obezbeđivanju ovih Igara direktno je učestvovalo 70.000 pripadnika policije i 16.000 pripadnika vojske. Na atinski aerodrom je 12. 08.2004. godine sletelo, ili sa njega uzletelo 839 aviona, što ukazuje i na pitanje bezbednosti saobraćaja, odnosno prevoženja aktera sportskih takmičenja. Takođe, posebno pitanje bezbednosti je i pitanje dopinga u sportu. Igrama u Atini je prethodio slogan da će biti nulte tolerancije na doping.

Od 2001, kada je Peking dobio organizaciju Olimpijskih igara, Kina je potrošila čak 6,5 milijardi dolara na bezbednost samo u području Pekinga. Najveći deo izdataka otišao je na video-nadzor, koji nije demontiran nakon Igara. Da bi osujetili svaku pretnju, kineski lideri su mobilisali pravu armiju pripadnika snaga bezbednosti, brojniju od svih dosadašnjih koje su angažovane na Olimpijskim igrama - 110.000 pripadnika policije, odreda za borbu protiv demonstranata i specijalaca, kao i pojačanje od 300.000 dobrovoljaca i pripadnika „komšijskih straža“.

Svega nekoliko dana pred početak Olimpijskih igara u Pekingu najmanje 16 kineskih policajaca je poginulo, a još toliko ranjeno u napadu na graničnu policijsku jedinicu u nemirnom severozapadnom autonomnom regionu Sindiang, naseljenom pretežno muslimanima Ujgurima, što se smatra najtežim teroristički incident u Kini tokom poslednjih deset godina. Dva napadača uletela su kamionom u policijsku stanicu u mestu Kašgar, bacili dve granate, a onda noževima nasrnuli na policajce. Kasnije su uhapšeni. Regionalna služba bezbednosti sugerisala je ranije da Istočno-turkmenistanski islamski pokret planira terorističke napade između 1. i 8. avgusta, uoči otvaranja Igara u Pekingu.

Avet terorizma nadvija se nad svake Olimpijske Igre, naročito nakon onih u Minhenu 1972, stoga su kineski zvaničnici pretvorili Peking u džinovsku tvrđavu. Psi tragači i kontrolne mašine na metro stanicama su kontrolisali sve tašne putnika. Postavljeno je 300.000 kamera po celom gradu. Nuđena je nagrada od 73.000 dolara za svaku dojavu policiji koja se tiče pokušaja narušavanja reda na Igrama. Karte za ceremoniju otvaranja i zatvaranja Igara sadržale su digitalnu verziju slike vlasnika i podatke iz pasoša. Rakete zemlja-zemlja postavljene su oko stadiona „Ptičje gnezdo“, a od petka 8. avgusta u 14 sati po lokalnom vremenu, šest sati pre početka ceremonije otvaranja, aerodromi oko Pekinga su biti praktično zatvoreni. Policajci su pretresali na hiljade automobila i kamiona koji ulaze u grad. Čak su i civili angažovani da pomognu. Tako rigorozne bezbednosne mere, kao i oštra ograničenja prilikom izdavanja viza, su primenjene radi zaštite učesnika Igara od terorističkih

pretnji. Radi bezbednosti Igara angažovano je više od 120 aviona i helikoptera i 30 brodova. Na konferenciji Međunarodnog olimpijskog komiteta u pekingu, povodom početka Igara, njegov predsednik Žak Rog se sastao sa kineskim predsednikom Hu Đintaom. Oboica su naglasila da je tokom Igara svima zagarantovana bezbednost.

Uzimajući u obzir iskustva sa prethodnih Olimpijskih igara, London će 2012. godine imati veoma težak zadatak u domenu bezbednosti. Očekuje se da će na obezbeđenje Igara biti utrošena rekordna suma novca. Troškovi su već tri puta veći nego što je bilo planirano. Do početka Igara u Londonu će biti postavljeno 500.000 kamera za nadzor. Grad će biti podeljen u tri velike bezbednosne zone. Helikopteri će sve vreme biti u vazduhu. U rad će biti pušten specijalni sistem za prepoznavanje registarskih tablica na automobilima. Već sada, tokom priprema za Igre i tokom izgradnje objekata na kojima će se održati takmičenja koriste se biometrijski otisci za proveru svih radnika. London svakako ni najmanju sitnicu neće prepustiti slučaju

4. ZAKLJUČAK

Bezbednost na sportskim takmičenjima mora svakom akteru biti zagarantovana. To se naročito odnosi na Olimpijske igra, najvećem i najvažnijem sportskom događaju na svetu, u kome se takmiče najbolji sportisti sveta, koji su prethodno ispunili zahtevne olimpijske norme. Samo najbolji treneri mogu „svoje” sportiste dovesti i predvoditi na Olimpijskim igrama. Sa posebnom pažnjom se biraju najbolje rangirane sudije, koje kvalitet takmičenja mogu da drže na najvišem nivou. Na tribinama se, od otvaranja do zatvaranja Igara, među ostalim privilegovanim gledaocima, nalaze sportski i drugi rukovodioci: članovi nacionalnih i Međunarodnog Olimpijskog komiteta, predsednici država, sportske legende. Da bi se Olimpijske igre realizovale nerophodna su ogromna finansijska ulaganja i izuzetna organizacija, a bilo koji bezbednosni incident na sve može da baci senku. Stoga je bezbednost Olimpijskih igara verovatno najteža disciplina u modernom Olimpizmu.

5. LITERATURA

1. Mašić Z. (2006). *Teorija sporta*. Beograd: Fakultet za menadžment u sportu.
2. Stajić, Lj., Mijalković, S., Stanarević, S.(2006). *Bezbednosna kultura mladih*. Beograd: Draganić.
3. Tanurdžić, J. (2004). *Od atine 1896 do atine 2004*. Novi Sad: Dnevnik Vojvodina press.
4. Vujaklija, M. (2004). *Leksikon stranih reči i izraza-8*. izdanje. Beograd: Prosveta.
5. Internet:
 - www.huffingtonpost.com
 - www.hrichina.org
 - www.chinadaily.com.cn
 - www.beijing2008.cn
 - www.olympic.org
 - www.china.org.cn